

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Ew/4 № 50114 /II

52807^{aa}
Pocztą polową 532. listopada 1920 r.
K

DO

GENERALNEJ ADJUTANTURY NACZELNEGO WODZA

W W a r s z a w i e .

W załączeniu przesyła się do wiadomości odpis ra-
portu Attaché Wojsk.P.P.w Rzymie za Nr.3 z dnia 15.10.
b.r.

1 załącznik:

Otrzymują:

Gen.Adjut.Nacz.Wodza.do wiadomości
M.S.Wojsk.Oddz.II.Sztabu   "
M.S.Zagr.of.łączn.   "

Szef Sztabu Generalnego:

Rozwadowski m.p.

Generał por.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

Za zgodność:

L: Dz. 52807^g dnia 4/11 1920r.

załącz. Wydział

AMERICAN
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

172

ATTACHE WOJSKOWY
PRZY POSELSTWIE POLSKIM
WE WLOSZECH.

_____
N°3.

Rzym 15 października 1920.

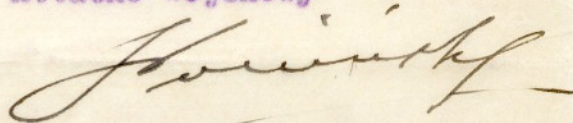
NACZELNE DOWODZTWO WOJSK POLSKICH
ODDZIAŁ II.

W WARSZAWIE.

R A P O R T.
=====

W załączeniu przesyłam sprawozdanie z przyjazdu do Rzymu oraz
4 z sytuacji politycznej i wojskowej we Włoszech.

Attaché Wojskowy

Major.

Rzym 13/X/1920.

NACZELNE DOWODZTWO WOJSK POLSKICH

ODDZIAŁ II

W WARSZAWIE.

Wskutek wydania mi dokumentów w Warszawie dopiero 29/IX i połączenia kolejowego między Krakowem a Wiedniem, jak również między Wiedniem a Włochami tylko trzy razy tygodniowo nie zdążyłem przyjechać do Rzymu przed 8 października. Przedstawiłem się natychmiast Posłom polskim p. Skirmuntowi i P. Kowalskiemu. Udałem się również do Misji Wojskowej dla Zakupów, gdzie przedstawiłem moje pełnomocnictwa.

Major Pogorski, następca Szefa Misji Gen. Katkowskiego, który wyjechał do Warszawy, oświadczył mi, że nie mając odpowiednich instrukcji z Warszawy, ani rozkazów od Gen. Katkowskiego, udzielić mi objaśnień, dotyczących sprawy zakupów nie może, co zresztą uważałem za zupełnie słuszną. Z tego powodu wysłałem telegram do Oddziału II Nacz. Dow. oraz do Ministerstwa Spr. Wojskowych, prosząc o wydanie instrukcji oficerom Misji Zakupów.

Narazie, dzięki uprzejmemu poparciu Pana Posła Skirmunta, będę mógł przedstawić się Ministrowi Spr. Zagr. P. Sforza, Ministrowi Wojny P. Bonomi; zawiązuje również stosunki z wpływowymi oficerami Ministerstwa Wojny. Az do otrzymania instrukcji w sprawie zakupów, ograniczać będę moja prace do referatów w sprawach wojskowych i politycznych.

X X X

Dowiedziawszy się przypadkowo; że Ministerstwo Wojny włoskie odwołało trzech oficerów włoskich, lotników wysłanych swego czasu do Polski dla instrukcji pilotów polskich, udałem się do Pulk. Sogno z propozycją aby lotnicy ci pozostali w Kraju, gdyż aeroplany zakupione we Włoszech dla Polski są w trakcie wysyłki. Pulkownik odpowiedział,

Rzym dnia 12/X/1920.

NACZELNE DOWODZTWO WOJSK POLSKICH

ODDZIAŁ II

W WARSZAWIE.

S P R A W Y   W O J S K O W E .

Wf.
Posyłam oryginalną instrukcję, dotyczącą demobilizacji wojska włoskiego, wydanej 22 kwietnia b.r., ograniczającą ilość wojska na stopniu pokojowym do około 150000 żołnierzy.

Zwracam uwagę, że swego czasu posłano już do Naczelnego Dowództwa pięć egzemplarzy tego dokumentu w tłumaczeniu polskim (Raport N°827 z dnia 19/VI/1920).

W stosunku do składu pokojowego przedwojennego głównie zmniejszona została ilość pułków kawaleryi i pułków piechoty wyborowej (grenadyerów, bersalierów i alpinów). Kawalerya liczyła przed wojną 30 pułków po 4 szwadrony i szwadron zapasowy. Obecnie zmniejszono na 12 pułków po 4 szwadrony i stworzone osobno 4 szwadrony zapasowe dla szkół jazdy konnej, stacji ogierów i t.p.

Zmniejszono również bersalierów z 24 pułków do 4 tylko, grenadyerów z 4 na 2 i alpinów (piechota górska) z 20 na 9.

Natomiast zwiększono znacznie ilość pułków ciężkiej artylerii konnej i samochodowej, które podwyższono razem do 58 pułków. Przyczyną zmian tych spowodowana została doświadczeniem zdobytym w ostatniej wojnie, w której wskutek charakteru granic topograficznych Włoch okazało się, że w Alpach ani kawalerya ani wojska wyborowe pożyteczne być nie mogły.

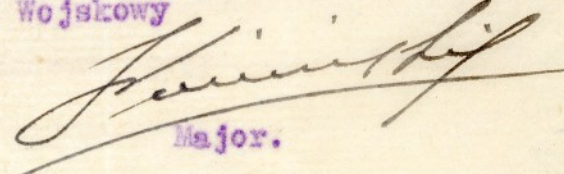
Zmiany takie gruntownie spowodowały odprawienie wielu zawodowych oficerów kawaleryi i piechoty wyborowej, którzy będąc w sile

wieku i zdadni do dalszej służby, uważajacie za pokrzywdzonych. Już w ciągu wojny z powodu braku fachowych dowódców, oraz ogromnych nadużyć w intendenturze, było niezadowolenie w armii, co do pewnego stopnia spowodowało w październiku 1917 r. klęskę Caporetto zadana Włochom przez Niemców. Były wówczas wypadki, że oddziały piechoty włoskie strzelały do swej kawaleryi i nawzajem.

Przyznać trzeba, że po klęsce nad Piawę Wojsko się opamiętało i wysiłek był podziwienia godnym, gdyż w przeciągu kilku miesięcy dzięki podwojonej pracy w fabrykach broni i amunicji oraz wydatności pracy w służbie kolejowej armia włoska już po kilku miesiącach była znowu świetnie uzbrojona. Po demobilizacji, jak już wspomniałem wyżej, okazuje się niezadowolenie w armii, oraz dająca się na każdym kroku odczuć niechęć ludności cywilnej do armii, do której zaufania nie ma, i która według jej mniemania za drogo Państwo kosztuje.

W nader krytycznej fazie socjalno-robotniczej, która obecnie rząd włoski przechodzi, liczyć na wojsko rząd nie może. Przewidział to były prezes ministrów, Nitti i stworzył armię z 60,000 ochotników militaryzowanych (Guardia Reggia), którzy pełnią służbę bezpieczeństwa po większych miastach, ale i na tych oddziałach rząd z całą pewnością liczyć nie może. Tak dalece obecny prezes Ministrów, Giolitti to rozumiał, że gdy w ostatnich czasach robotnicy w różnych miastach zajęli fabryki, wypędzając właścicieli i kierowników, wojska do stłumienia wybuchu nie używał, ale znając porywcza naturę robotnika włoskiego, czekał aż sam ustąpi i przekona się, że bez ludzi fachowych i wykształconych, żadna fabryka pracować pożytecznie nie może.

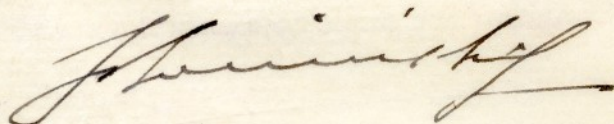
Attaché Wojskowy

Major.

2.

ze na zadanie Polski kazdej chwili wyszle nowych instruktorow lotnikow
lecz tych samych zostawic nie moze musza oni bowiem wrzasc aby przejsc
kurs praktyczny lotnictwa we Wloszech gdz jest juz bardzo dawno jak
nie cwiczyl sie w swym fachu.

Attaché Wojskowy

Major.

177

ŚLĄSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Rzym dnia 13/X/1920.

DO SYTUACJI WEWNĘTRZNEJ.

Obchód przyłączenia do Włoch południowego Tyrolu spowodował zaznaczenie w prasie ustosunkowania Niemców i Włochów w krajach zajętych, jako też stwierdzenie, że wszystkie organa austriackie i niemieckie odzywają się z największymi pochwałami o telerancji, łagodności i sprawiedliwości Rządu Włoskiego, przeciwstawiając jej surowej i bezwzględnej procedurze Francuzów w okupowanych przez nich terytoryach, i wogóle z pojmowaniem przez nich prawa zwycięzców.

Dzienniki austriackie zaznaczają istotnie fakt, że ze wszystkich Państw które otrzymały terytorya zamieszkałe przez Niemców w jednych tylko Włoszech nie zamknięto ani je tej niemieckiej szkoły. Na stacyach zostawiono wszędzie dwujęzyczne napisy, na niektórych nawet tylko niemieckie, że w końcu żadnych represji narodowościowych dotychczas nie było.

Wobec tego stanowiska niemieckiej prasy rzecz prosta że sympatyje niemieckie wzmagają się w sferach włoskich coraz niepodzielniej, zaś złe usposobienie dla Francji już tak bardzo rozwinięte zyskuje coraz gorętszych zwolenników. Jaskrawym tego przykładem jest fakt następujący: Oddawna zapowiadano afiszami po całym Rzymie przedstawienie kinematograficzne ze zdjęć robionych na podwodnej łódce niemieckiej "U 35"; zdjęcia te przedstawiały wszystkie sylurowane przez nią okrety. Zaraz pierwszego dnia po przedstawieniu popołudniowym na reklamacje przedstawiciela Niemiec w Konsulcie zakazano dalszych przedstawień i film skonfiskowano.

Attaché Wojskowy

[Signature]
Major

Rzym 14/X/1920.

NACZELNE DOWODZTWO WOJSK POLSKICH

ODDZIAŁ II

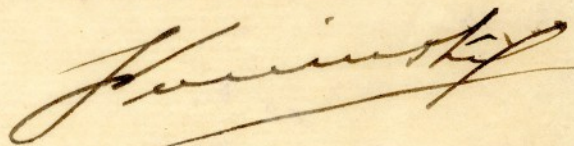
W WARSZAWIE.

SYMPATYE WŁOCH DO POLSKI.

Wskutek ogromnych i niespodziewanych w Europie zwycięstw polskich nad bolszewikami, sympatye Włoch sa dziś oddane Polakom. Ale pragnienia Włoch sa aby pokoj z bolszewikami byl zawarty jaknajprędzej i definitywnie. Kazda zwłoka w tym kierunku spowodowana przez Rzad polski zwraca nieprzychylnie uwage Włoch przeciw nam. Narazie moze tylko platonicznie, ale niewatpliwie nawiazuja sie stosunki miedzy Wlochami a Niemcami.

A zatem aby nie zejsc z piedestalu, na którym obecnie stoi Polska trzeba dac aby szerzyc przekonanie ze wojna z bolszewikami na przyszłosc jest niemozliwa. W rozmowie która miałem w Ministerstwie Wojny wloskiem z Pulk. Sogno, tenze mi sie zapytal czy to prawda ze bolszewicy sa zupełnie pobici i niezdolni do dalszej wojny. Oczywiście nie omieszkałem utwierdzic go w tem mniemaniu.

Attaché Wojskowy

Major.

Rzym 14/X/1920.

DO RAPORTU SYTUACYJNEGO.

Ogólny włoski kongres socjalistyczny w Reggio Emilia o którym w poprzednich raportach pisaliśmy, odbył się przy ogromnym napływie uczestników i ujawnił ostateczny rozłam w partii, który zaznaczył się nowym ustosunkowaniem socjalistycznych członków parlamentu. Debaty prowadzone długo i mełnie z jawną intencją dojścia do zgody, do niczego nie doprowadziły inoprimo pozornego porozumienia, dziś już jest widoczne, że włoska partya socjalistyczna w ogromnej większości usuwa się od bolszewizmu. Poza skonstatowaniem tego faktu podniosły się na zjeździe głosy, biorące rzecz z punktu widzenia ogólnego i konstatające oplakany stan powojenny Włoch. Brak kredytu, brak surowców, i ograniczony dowóz produktów żywnościowych, paraliz pracy i produkcji, coraz poważniejsza groźba głodu i ludzi bez pracy, w końcu katastroficzny spadek walorów włoskich na rynku zagranicznym, gdzie za franka płacono już lira i 76 cent. wszystko to daleko powołało do myślenia nawet skrajnym żywiołem i skierowało umysły do umiarkowania. Rzecz prosta że wina tego stanu rzucają uczestnicy zjazdu w zupełności na burżuazję, która w dalszym ciągu nie reaguje ani indywidualnie, ani też nie jest w stanie wyrzucić na rząd presji w kierunku unormowania stosunków jakimkolwiek energicznym wystąpieniem. Kamieniem probierczym jedności socjalistycznej była kwestya III-ej Internacyonalki, do której zupełnego uznania i przystąpienia zadala frakcja Bombacci i Graziadei. Wobec protestu większości Bombacci zalozył oficjalnie frakcję komunistyczną przeciw t.zw. dzisiejszym unionistom, i wkrótce zaczął wydawać dziennik "Il Comunista" i przygotowuje na przyszły zjazd we Florencji swój własny program, zgłaszając zupełną przynależność do III-ej Internacyonalki. Biorąc pod uwagę deputowanych będzie się stosunek frakcji liczbowo przedstawiał jak następuje:

Prawi, czyli zwolennicy Turati będą w ilości 38 posłów.

Centrowcy z Modigliani na czele w ilości 78 posłów.

Komuniści pod przewodnictwem Bombacci 40 posłów.

Rząd w dalszym ciągu zachowuje się pasywnie. Zaledwie na energiczne reklamacje Senatu, wziął się do aresztowania członków czerwonych Trybunałów, którzy wydawali i wykonywali wyroki śmierci w Turynie i Bolonii. Robotnicy odpowiadają natychmiast drugodzinnym strejkami.

Attaché Wojskowy

[Handwritten signature]

Major.